

**HET GROTE BELANG VAN DE
BEDRIJFSOPVOLGINGSREGELING
VOOR HET
NEDERLANDSE VESTIGINGSKLIMAAT
EN EEN
GELIJK SPEELVELD VOOR
ONZE FAMILIEBEDRIJVEN**

Dit position paper beschrijft hoe een mogelijke aantasting van de bedrijfsopvolgingsregelingen (BOR/DSR) de concurrentiepositie van zo'n 299.000 Nederlandse familiebedrijven in gevaar brengt en gaat in op de cruciale rol die die BOR en de DSR spelen voor de continuïteit van deze familiebedrijven. Ook is een overzicht opgenomen van (verregaande) maatregelen die andere landen hebben genomen om overdracht van familiebedrijven op de volgende generatie mogelijk te maken.

SAMENVATTING

Familiebedrijven belangrijke steunpilaar voor Nederland

Het Hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB geeft hoge prioriteit aan het vestigingsklimaat en kent de doelstelling om Nederland tot de top 5 van landen met een goede concurrentiepositie te laten behoren. Juist omdat er zonder een stabiele economie en krachtig bedrijfsleven geen banen zijn of geld voor onze publieke voorzieningen. Binnen deze context zijn de 299.000 Nederlandse familiebedrijven een belangrijke steunpilaar: voor de samenleving, de economie, als werkgever, als innovator en als sociale verbinder in de regio (CBS, 2023; SEO, 2024).

Familiebedrijven zijn gericht op de lange termijn en continuïteit, verzekerd door overdracht van het bedrijf van generatie op generatie. Om die unieke bedrijfsopvolging mogelijk te maken en de continuïteit van het bedrijf niet in gevaar te brengen, zijn de bedrijfsopvolgingsregelingen, beter bekend als de BOR en de doorschuifregeling (DSR), van kracht.

De BOR zorgt dat familiebedrijven niet onnodig op achterstand komen ten opzichte van beursgenoteerde bedrijven of private equity ondernemingen. De kern van de BOR is dat familiebedrijven op een gelijk speelveld terecht komen waar ze op een financieel gezonde manier van generatie op generatie kunnen worden overgedragen en het ondernemingsvermogen in het bedrijf blijft om te investeren, innoveren en verduurzamen en zo bij te dragen aan de Nederlandse samenleving. De BOR is in de afgelopen decennia meermaals aangepast om de doelmatigheid te optimaliseren en te waarborgen en tegelijkertijd onbedoeld gebruik terug te dringen.

Parlement herstelde eind 2023 weeffout in de BOR

Het Parlement heeft eind 2023 voorstellen aangenomen die een oude weeffout in de BOR herstellen en daarmee het vestigingsklimaat voor alle 299.000 Nederlandse familiebedrijven versterken. Tegelijkertijd is de toegang voor MKB familiebedrijven verruimd. De BOR is nu toegankelijk voor alle familiebedrijven waar die voor is bedoeld, ook voor familiebedrijven die al decennia van generatie op generatie overgaan en organiseert vooral een gelijk speelveld met beursgenoteerde en private equity bedrijven. Belangrijk, omdat familiebedrijven bij een overdracht naar de nieuwe generatie wel belasting betalen maar geen geld ontvangen. Bij andere bedrijfsoverdrachten wordt door de aandeelhouders wel geld ontvangen. Daarnaast zorgen de recente aanpassingen ervoor dat oneigenlijk gebruik van de BOR door private beleggers sterk wordt teruggedrongen. Deze effectievere BOR heft de bestaande ongelijkheid dus op terwijl het oneigenlijk gebruik zal afnemen.

Nieuw wetsvoorstel gaat familiebedrijven juist hard raken

Na het herstel van deze weeffout was het daarom des te teleurstellender dat op 19 april 2024 het vorige kabinet ineens het voornemen aankondigde van een voor familiebedrijven zeer negatieve maatregel: de mogelijke beperking van de BOR en DSR tot een minimumbelang van 5% vanaf 1 januari 2026. Met deze voorgenomen maatregel wordt de praktijk en diversiteit van familiebedrijven totaal over het hoofd gezien. In Nederland zijn namelijk duizenden familiebedrijven die individuele familieaandeelhouders hebben met een belang kleiner dan 5% of dat binnen afzienbare tijd gaan krijgen. Dit wetsvoorstel dat nog door de nieuwe Tweede Kamer moet worden behandeld, zorgt er dan juist weer voor dat deze duizenden familiebedrijven met veel kleinere aandeelhouders in grote problemen komen bij de overdracht naar de volgende generatie. Bovendien is de voorgenomen wet in strijd met het gelijkheids- en anti discriminatie beginsel in de

grondwet. Als verwatering door succesvolle overdrachten over vele generaties leidt tot uitsluiting dan druist dat in tegen grondwettelijke bepalingen.

Overal in Europa een BOR

Een gelijk speelveld voor familiebedrijven is ook internationaal van belang: overal in Europa hebben landen een soort BOR. In Brussel binnen de EU instituties gebruiken ze hiervoor de naam Transfer of Business. Een sterke BOR in alle Europese landen is in lijn met de oproep van de Europese Commissie uit 1994 en opnieuw bevestigd in 2023 om deze 'Transfer of Business' te faciliteren (European Commission, SME Relief Package, 2023). De Europese Commissie erkent dat familiebedrijven door (onbedoelde) fiscale regelingen fors kunnen worden benadeeld ten opzichte van andere niet-familiebedrijven en ten opzichte van concurrenten uit andere landen. Uit internationale benchmarks (o.a. van KPMG, EY en SEO) blijkt dat Nederland, ook na de recente aanpassingen van eind 2023 nog steeds achterblijft en onder het Europese gemiddelde ligt.

Het is dan ook zorgwekkend dat er in Nederland enkele hardnekkige misverstanden en onjuistheden over de BOR en de DSR rondgaan die de continuïteit en het vestigingsklimaat voor familiebedrijven aantasten. Terugdraaien van de eerder aangenomen verbeteringen en/of nieuwe wetgeving, zoals de beperking van de BOR/DSR voor kleinere aandeelhouders, zou tot een serieuze aantasting van de continuïteit van veel meer familiebedrijven leiden. Hun stabiliserende rol bij economische schommelingen wordt aangetast en zal het Nederlandse vestigingsklimaat ondermijnen. Het verdienvermogen wordt uitgehold, het welvaartsniveau wordt aangetast en Nederland zal verder zakken op de internationale ranglijsten.

De bedrijfsopvolgingsregelingen

Bij de overgang van aandelen in een familievennootschap, bij leven (schenking) of bij overlijden (vererving), zijn er twee belastingen van toepassing: de heffing van inkomstenbelasting en de heffing van schenk- of erfbelasting. De cumulatieve heffing kan (in geval van een schenking/vererving van ouder naar kind) oplopen tot bijna 45%.

Met de bedrijfsopvolgingsregelingen heeft de wetgever beoogd een onevenredige belastingdruk bij schenken of overlijden te voorkomen en daarmee de continuïteit van de onderneming te waarborgen. Er gelden wél specifieke vereisten: zo moet onder andere sprake zijn van (een kwalificerend aandelenbelang in) 'ondernemingsvermogen' en moet de onderneming na overgang gedurende 5 jaar worden voortgezet.

Inkomstenbelasting / de doorschuifregeling (DSR)

In Nederland bestaat de bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting uit een zgn. 'doorschuifregeling'. Dat wil zeggen dat de overdragende aandeelhouder de inkomstenbelastingclaim van 31% (tarief per 2024) niet hoeft te betalen; deze claim wordt 'doorgeschoven' naar (en dus overgenomen door) de verkrijger van de aandelen. De kern van deze regeling is uitstel van inkomstenbelastingheffing, geen afstel.

Schenk- of erfbelasting / de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR)

Voor de schenk- of erfbelasting geldt een (voorwaardelijke) vrijstelling. De verkrijging (waarde van de aandelen) is voor de eerste € 1,5 miljoen voor 100% vrijgesteld. Alles daarboven is gedeeltelijk vrijgesteld en is in oktober 2023 door de Tweede Kamer verlaagd van 83% naar 75%.

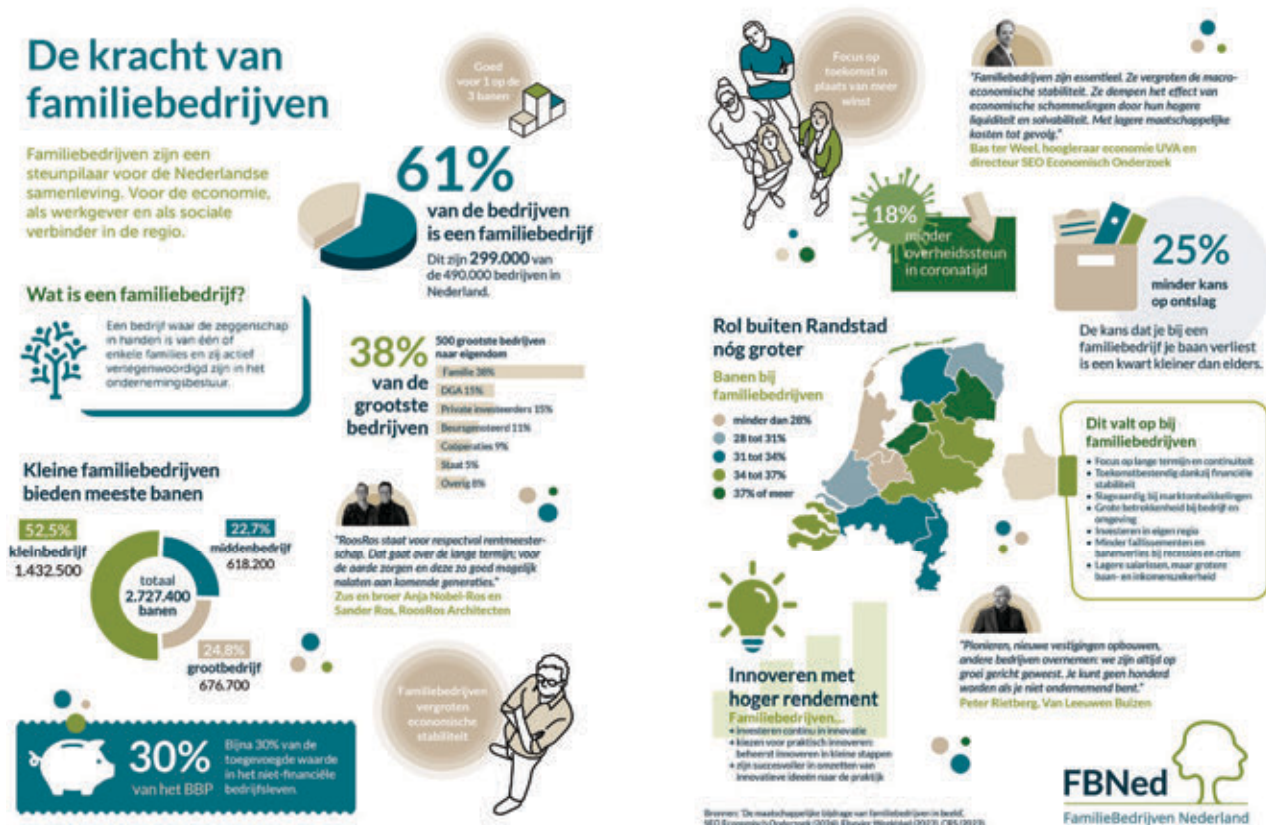
WAARDE VAN 299.000 FAMILIEBEDRIJVEN

Familiebedrijven zijn van onschatbare waarde voor Nederland. Ze dragen vaak al tientallen tot honderden jaren bij aan ons land, op allerlei manieren. Wat de 299.000 familiebedrijven in Nederland onderscheidt, is het langetermijnperspectief, de langdurige betrokkenheid van een stabiele en zichtbare groep eigenaren, de hechte band tussen familie en personeel, sterke regionale verbondenheid, snelle besluitvorming en hoge financiële stabiliteit. Familiebedrijven hebben daarnaast een belangrijke rol in economisch mindere tijden waarin zij door hun conservatieve financiële huishouding een dempend effect hebben op recessies, beter in staat zijn waardevolle werkgelegenheid vast te houden en hun innovatievermogen op peil kunnen houden.

‘Familiebedrijven zijn goed voor 1 op de 3 banen in Nederland en spelen buiten de Randstad zelfs een nog grotere rol’

Aantal feiten en cijfers over het belang van familiebedrijven voor Nederland ¹

- Nederland telt 299.000 familiebedrijven.
- 61% van de bedrijven in Nederland is een familiebedrijf.
- 38% van de 500 grootste bedrijven in Nederland is een familiebedrijf.
- Er werken 2.727.400 mensen bij de familiebedrijven in Nederland.
- Buiten de Randstad spelen familiebedrijven een nog grotere rol bij het creëren van banen.
- De kans dat een werknemer een baan verliest bij een familiebedrijf is 25% kleiner dan elders.
- Familiebedrijven zijn goed voor bijna 30% van het BBP.

¹ SEO Economisch Onderzoek (2024). Elsevier Weekblad (2023). CBS (2023)

HISTORIE BEDRIJFSOPVOLGINGSREGELING (BOR/DSR)

De BOR is in 1958 (in andere vorm) ingevoerd om de continuïteit van alle familieondernemingen te waarborgen, van groot tot klein. En daarna meermaals gemoderniseerd, altijd met het doel de continuïteit niet in gevaar te brengen door fiscale belemmeringen bij bedrijfsopvolgingen krachtens schenking of erfopvolging weg te nemen. De gedachte hierbij is dat de overheid wil voorkomen dat bij de overdracht van de familiaandelen van generatie op generatie (via schenking of vererving) belasting is verschuldigd (inkomstenbelasting, schenk- of erfbelasting), omdat er geen liquiditeit beschikbaar komt door de overdracht van de aandelen aan de volgende generatie².

‘Bij modernisering van de BOR sinds 1941 bleef het doel ongewijzigd: het wegnemen van fiscale belemmeringen bij bedrijfsopvolgingen krachtens schenking of erfopvolging’

De Doorschuifregeling (DSR) is ingevoerd om liquiditeitsproblemen in de onderneming bij overdracht te voorkomen. Over de waardevermindering wordt belasting betaald op het moment dat daadwerkelijk een geldopbrengst is door verkoop van de aandelen. Zolang dat niet het geval is faciliteert de DSR het noodzakelijk uitstel, zodat er geen nuttig ondernemingsvermogen uit het familiebedrijf vloeit. Het is dus een uitstel van belasting maar de belastingdienst behoudt de fiscale claim. Deze fiscale claim beweegt mee met de waardevermindering van het ondernemingsvermogen.

Zonder bedrijfsopvolgingsfaciliteiten bij familieoverdracht, zijn de hiervoor benodigde bedragen vaak niet in privé aanwezig waardoor de belasting veelal moet worden voldaan uit het ondernemingsvermogen, bijvoorbeeld door het uitkeren van extra dividend of verkoop van aandelen aan bijvoorbeeld private equity. Familiebedrijven zouden door de verhoogde financiële druk minder in staat zijn om te investeren in innovatie en groei, wat hun concurrentiekracht verzwakt. In het ergste geval kan de verhoogde belastingdruk ervoor zorgen dat familiebedrijven failliet gaan, met alle negatieve gevolgen van dien voor werknemers, toeleveranciers en lokale gemeenschappen.

ONGELIJK SPEELVELD ZONDER DE BOR

De BOR heft de ongelijkheid op tussen familiebedrijven en beursgenoteerde/private equity-bedrijven: bij opvolging door de nieuwe generatie ontvangen familiaandeelhouders geen geld, maar moeten ze wel belasting betalen, terwijl er in privé veelal onvoldoende middelen zijn. Aandeelhouders van een beurs-/private equity-bedrijf daarentegen krijgen bij een overname juist wel de waarde van hun aandelen uitgekeerd en betalen deze belasting niet.

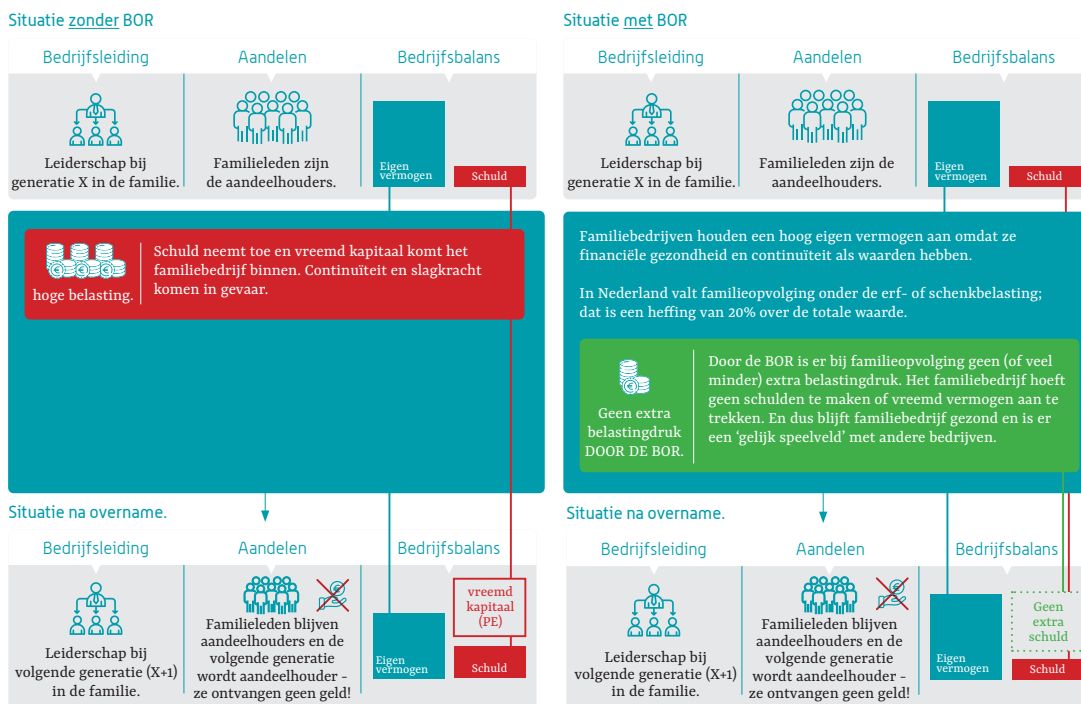
‘Bij opvolging door de nieuwe generatie ontvangen familiaandeelhouders geen geld, maar moeten ze wel belasting betalen, in tegenstelling tot private equity of beursgenoteerde bedrijven’

Bij een overdracht van generatie op generatie door vererving of schenking is in beginsel tot 20% schenk- of erfbelasting verschuldigd bij overdracht van ouders naar kinderen of tot 40% bij overdracht aan andere familieleden (de cumulatieve heffing van inkomstenbelasting en de heffing van schenk- of erfbelastingen kan oplopen tot bijna 46%). Een belasting die doorgaans met (vreemd) vermogen vanuit het familiebedrijf moet worden opgehoest. Echter, beursgenoteerde/private equity-bedrijven hoeven deze belasting niet te betalen. De BOR heeft de belangrijke functie om deze ongelijkheid tussen familiebedrijven en beursgenoteerde/private equity-bedrijven op te heffen.

² Fiscaal Praktijkblad, HVK Stevens, 19 april 2019

WAT DOET DE BOR

De BOR heft de ongelijkheid tussen familiebedrijven en beursgenoteerde en PE-bedrijven bij een 'overname' op.

DE ONGELIJKHEID IN BEELD

Bij familiebedrijven.

'Overname' binnen de familie

Familiebedrijven houden een hoog eigen vermogen aan omdat ze financiële gezondheid en continuïteit als waarden hebben. Door de overname van het familiebedrijf door de volgende generatie moet er erf- of schenkbelasting worden betaald ondanks dat er geen geld bij deze 'opvolgsovername' wordt ontvangen.

Hoge belasting

Zo'n hoge belasting is door individuele familieleden veelal niet op te brengen. En dus moet het bedrijf om deze belasting op te kunnen brengen vreemd kapitaal (PE) aantrekken of ondernemingsvermogen via dividenden onttrekken aan het familiebedrijf. Beide zijn voor de continuïteit en slagkracht van het familiebedrijf ongewenst. Bovendien neemt de schuld hierdoor toe.

Situatie na overname.

Bedrijfsopvolging is 'overname' door de volgende generatie. In Nederland valt dit onder de erf- of schenkbelasting. Aandeelhoudende familieleden verkopen niets - ontvangen geen geld, maar de nieuwe generatie aandeelhouders betaalt wel belasting.

Bij beursgenoteerd of PE-bedrijf.

Situatie voor overname.

Aandeelhouders verkopen hun aandelen - en ontvangen geld.

De koper financiert het uitkopen van aandeelhouders veelal met schuld; het bedrijf wordt financieel minder gezond en gaat minder of geen belasting afdragen.

Situatie na overname.

Overname door derden. Het bedrijf valt in andere handen. Aandeelhouders verkopen hun aandelen - en ontvangen geld.

EUROPA STIMULEERT STEUN OVERDRACHT FAMILIEBEDRIJVEN

In veel landen zijn (verregaande) maatregelen genomen om de overdracht van bedrijven binnen de familie vanuit de continuïteitsgedachte mogelijk te maken. Dat kan niet los worden gezien van de oproep van de Europese Commissie om maatregelen te treffen die het slagen van de overdracht mogelijk maken zonder de financiële kern van de onderneming uit te hollen.

De Europese Commissie hecht groot belang aan een vloeiende overdracht van familiebedrijven naar de volgende generatie, met het oog op de continuïteit en duurzaamheid van deze familieondernemingen. In 1994 deed de Commissie een dringende oproep aan de lidstaten om maatregelen te nemen die het succes van de overdracht binnen families waarborgen, onder andere door het (voorwaardelijk) vrijstellen en/of beperken van de schenk- en erfbelasting. Als gevolg hiervan hebben veel landen maatregelen genomen om de overdracht van familiebedrijven vanuit continuïteitsperspectief mogelijk te maken.

Deze initiatieven benadrukken het cruciale belang van het beschermen van familiebedrijven en hun bijdrage aan de economie, door juridische en fiscale barrières bij overdracht te verminderen en een gelijk speelveld te creëren met andersoortige bedrijven.

‘Nederland hanteert de op een na ongunstigste regeling van de onze direct omringende landen’

Veel landen hebben deze aanbeveling opgevolgd. In 2015 heeft het Europees Parlement een resolutie gepubliceerd waarin het belang en de rol van familiebedrijven binnen Europa nogmaals wordt aangehaald. In de betreffende resolutie³ verzocht het Europees Parlement om het rechtskader te verbeteren ten behoeve van familiale bedrijfsoverdrachten, met als doel liquiditeitsproblemen te voorkomen en de continuïteit van familiebedrijven te waarborgen.

In nagenoeg alle EU-lidstaten bestaan inmiddels fiscale regelingen voor de overdracht en vererving van familiebedrijven, of ontbreekt successiebelasting zelfs volledig. Zo wordt in Oostenrijk, Zweden, Tsjechië, Zwitserland, Portugal, Italië en Noorwegen geen erf- en/of schenkbelasting (gerelateerd aan bedrijfsoverdracht) geheven en in het Verenigde Koninkrijk bedraagt de vrijstelling 100%. In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd, is de Nederlandse regeling dus veel minder gunstig dan die in de omringende landen, zo blijkt uit een onderzoek naar bedrijfsopvolgingsregelingen in Europa van KPMG⁴.

Het onderzoek van KPMG laat zien dat Nederland de op een na hoogste belastingtarieven hanteert onder onze direct omringende landen. Voor Nederlandse familiebedrijven doen deze strenge fiscale regelingen af aan haar concurrentiepositie binnen Europa en heeft daarmee negatieve gevolgen voor het vestigingsklimaat.

Zo blijkt ook nog uit Duits onderzoek dat het concurrentievermogen van Nederlandse familiebedrijven de afgelopen jaren is afgenomen. In de Länderindex Familienunternehmen 2022, een ranglijst die is samengesteld door het Leibniz Centre for European Economic Research (ZEW), zakte Nederland van plaats vier naar plaats negen⁵. We moeten in Nederland goed oppassen dat de concurrentiepositie van Nederlandse familiebedrijven niet verder verslechtert.

Nederlandse BOR past volledig in Europese context

Het is dan ook verstandig om de Nederlandse aanpak langs de Europese meetlat te leggen, zodat de Nederlandse BOR en DSR regelingen ook in Europese context een gelijkspelveld creëren.

Recent zijn voorstellen gedaan rondom de aanpassing van het box 3-systeem, waarin het werkelijk rendement centraal staat. Voor aandelen van familiebedrijven die in box 3 vallen, geldt dan een

³ Europees Parlement (2015) link

⁴ 20210402-kpmg-onderzoek-afschaffing-bor (4).pdf

⁵ Länderindex Familienunternehmen | Stiftung Familienunternehmen

vermogenswinstbelasting. Dat zou mogelijk in strijd zijn met staatssteunregels. Ook wordt beweerd dat de aangenomen BOR voorstellen in oktober 2023 staatssteun technisch 'kwetsbaar' zouden zijn.

Deze zorg is evenwel onnodig en ongefundeerd. Het is bij de EU en voor alle landen met een BOR-achtige regeling helemaal geen issue. Sinds de oproep van de Europese Commissie in 1994 heeft voor zover bekend geen enkel ander land een dergelijke staatssteuntoets voor een nationale BOR regeling voorgelegd of gesondeerd met de Europese Commissie en heeft de Europese Commissie hier ook nog in geen enkel land een punt van gemaakt. De Nederlandse BOR, inclusief de verwatering – de eind 2023 gecorrigeerde weeffout – past helemaal in de Europese context, zoals die vandaag de dag realiteit is.

Daarnaast opereren familiebedrijven onder dezelfde belastingregels als andere ondernemingen. De bedrijfsopvolgingsfaciliteiten zijn enkel gericht op het waarborgen van de continuïteit van deze bedrijven en niet op het verschaffen van een concurrentievoordeel. Sterker nog, het gaat juist om het opheffen van ongelijkheid in relatie tot beursgenoteerde en private equity bedrijven.

NEDERLANDSE VESTIGINGSKLIMAAT ONDER DRUK

Het Hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB stelt dat een stabiele Nederlandse economie en gezonde bedrijven niet kunnen zonder een goed vestigingsklimaat. Dat gaat gepaard met de doelstelling om Nederland bij de top 5 landen met een goede concurrentiepositie te laten behoren. De partijen spreken hierbij uit het vestigingsklimaat voorop te laten staan, te kijken naar fiscale maatregelen en recente lastenverzwaringen voor ondernemers terug te draaien⁶.

Een ambitie die past in de lijn van de in 2023 aangenomen wetsvoorstellen die de BOR effectiever maken en het vestigingsklimaat voor alle 299.000 Nederlandse familiebedrijven versterken. De aangenomen wetsvoorstellen corrigeren immers een weeffout in de BOR en verminderen tegelijkertijd oneigenlijk gebruik door beleggers en andere equity partijen aanzienlijk. Legio familiebedrijven zijn ooit klein begonnen en in decennia uitgegroeid tot wereldspelers, dankzij een gecommitteerde groep familiale aandeelhouders.

Weeffout

Bij de totstandkoming van de huidige BOR in 2010 werd een minimaal bezit van 5% voorgesteld. Bij honderden Nederlandse familiebedrijven is door opeenvolgende vererving echter sprake van een groot aantal familieleden als aandeelhouders die daardoor minder dan 5% bezitten. Daarom werd aan de BOR de verwateringsregel toegevoegd: een kleiner belang komt - onder voorwaarden - ook in aanmerking met een ondergrens van 0,5%.

In de praktijk is gebleken dat de grens van 5% veelal te laag is om onbedoeld gebruik door beleggers of private equity partijen te voorkomen, wat pleit voor een aanzienlijke verhoging van deze grens. Immers, de BOR is niet bedoeld voor beleggers, die er met een 5% investering in een willekeurige onderneming toch een beroep op kunnen doen.

Aan de andere kant blokkeert de ondergrens van 0,5% de toegang voor oude familiebedrijven met veel familiaaandeelhouders. Deze groep oer-Hollandse bedrijven, die succesvol al enkele generaties ondernemen, en hun familieleden vallen na meerdere overdrachten op opeenvolgende generaties op enig moment buiten de BOR. Immers, alleen een pakket aandelen van familieleden van tenminste 0,5% die tot een 'aanmerkelijk belang' horen, kunnen gebruik maken van de BOR. Individuele familie-aandeelhouders van deze familiebedrijven hebben zo'n klein belang dat ze of niet in box 2 vallen (maar in box 3) of niet tenminste 0,5% bezitten en dus geen gebruik kunnen maken van de BOR. Deze omissie van de regeling is fnuikend voor de continuïteit van juist de oudere familiebedrijven. Eind 2023 hebben zowel de Tweede- als Eerste Kamer voorstellen aangenomen om deze weeffout te herstellen en zo te komen tot een verbeterde BOR regeling.

⁶ Hoofdlijnenakkoord PVV, VVD, NSC, BBB 16/05/2024

‘Het terugdraaien van de in 2023 behandelde wetsvoorstellen brengt het Nederlandse vestigingsklimaat en de continuïteit van familiebedrijven ernstig in gevaar’

Na de aangenomen wetsvoorstellen zijn echter enkele hardnekkige misverstanden en onjuistheden naar voren gebracht met als doel het terugdraaien van eerder aangenomen verbeteringen van de BOR. Zie kader *Een BOR-discussie op feiten, niet op onderbuik*. Terugdraaien van de eerder aangenomen voorstellen en/of nieuwe wetgeving (zoals het aangehouden initiatiefvoorstel Maatoug – 36128⁷ en de mogelijke beperking van de BOR en DSR aanmerkelijk belang tot ‘gewone’ aandelen met een minimumbelang van 5%) zou tot een serieuze aantasting van de werking van de BOR leiden en het Nederlandse vestigingsklimaat en de continuïteit van familiebedrijven ernstig in gevaar brengen.

Het herstel van een oude weeffout in de BOR, zoals die eind 2023 door Eerste en Tweede Kamer is ondersteund, zorgt juist voor verbetering van het vestigingsklimaat voor Nederlandse familiebedrijven en erkent het lange termijn perspectief generatieperspectief van de familie(s) achter het bedrijf. De aangenomen amendementen verbeteren de toegang tot de BOR voor alle familiebedrijven waar die voor bedoeld is, ook voor familiebedrijven die al decennia van generatie op generatie overgaan (verwateringsregel) en organiseert vooral een meer gelijk speelveld met beursgenoteerde en PE-bedrijven. Deze betere BOR heft de bestaande ongelijkheid dus juist op terwijl het oneigenlijk gebruik wordt teruggedrongen.

Rampzalig nieuw Wetsvoorstel aanpassing fiscale bedrijfsopvolgingsfaciliteiten 2025

Na het herstel van de weeffout eind 2023 was het daarom des te teleurstellender dat het vorige kabinet in een op 19 april 2024 gepubliceerde internetconsultatie ineens het voornemen aankondigde van een voor familiebedrijven zeer negatieve maatregel: de beperking van de BOR en DSR tot een minimumbelang van 5%. Een beperking die vanaf 1 januari 2026 van toepassing zou moeten zijn.

Met deze voorgenomen maatregel wordt de praktijk en diversiteit van familiebedrijven totaal over het hoofd gezien. In Nederland zijn er duizenden familiebedrijven die individuele familieaandeelhouders hebben met een belang kleiner dan 5% of dat binnen afzienbare tijd gaan krijgen. Er zijn ruim 27.000 familiebedrijven die meerdere eigenaren kennen naast de familie (bijvoorbeeld door werknemersparticipatie, een externe aandeelhouder). De familie heeft dan geen 100% belang meer waardoor er eerder individuele familieaandeelhouders onder de 5% komen (CBS, 2023). Tenslotte zijn er ook familiebedrijven waar meerdere families gezamenlijk het volledige eigendom in handen hebben. Ook dan zijn er al snel meer individuele familieleden met belangen minder dan 5%. Terwijl de familie gezamenlijk eigenaar blijft en bereid is de verantwoordelijkheid te nemen voor de continuïteit van de onderneming.

Uiteindelijk zal elk familiebedrijf dat over meerdere generaties succesvol is, door dit voorstel geraakt worden en ook concurrentiekracht verliezen ten opzichte van buitenlandse ondernemingen, private equity bedrijven en beursgenoteerde ondernemingen. Eigenlijk wordt er zo een houdbaarheidsdatum geplakt op familiebedrijven. Het zal onherroepelijk leiden tot een ongelijk speelveld. De doelstelling van de BOR is familiebedrijven in staat te stellen om van generatie op generatie te kunnen overdragen zodat ondernemingsvermogen zoveel mogelijk in het bedrijf kan blijven. Hoe ouder een familiebedrijf wordt, hoe meer verwatering er is.

Dit rampzalige wetsvoorstel, dat nog door de nieuwe Tweede Kamer moet worden behandeld, zorgt er juist weer voor dat de duizenden familiebedrijven met veel kleinere aandeelhouders in grote problemen komen bij de overdracht naar de volgende generatie. Het wetsvoorstel staat dus haaks op de doelstelling van de fiscale bedrijfsopvolgingsfaciliteiten als deze regeling niet meer toegepast kan worden naarmate een bedrijf beter in staat is om de continuïteit over vele generaties te borgen. Bovendien is de voorgenomen wet in strijd met het gelijkheidsbeginsel en het anti-discriminatie beginsel in de grondwet. Als verwatering door succesvolle overdrachten over vele generaties leidt tot uitsluiting dan druist dat in tegen grondwettelijke bepalingen.

⁷ [Voorstel van wet van het lid Maatoug houdende wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 en enige andere fiscale wetten in verband met het doen vervallen van enkele fiscale regelingen | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Uitgangspunt is: continuïteit mag niet in gevaar komen

Ook het terugdraaien van de reeds aangenomen wet bedrijfsopvolgingsfaciliteiten Belastingplan 2024 inclusief het amendement Van Dijk-Erkens (no. 11)⁸ - dat een weeffout in de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten ongedaan maakt door het invoeren van een verwateringsregeling en een familiebegrip - zou betekenen dat een groep familiebedrijven uitgezonderd blijft van de faciliteiten en er dus sprake is van juist ongelijke behandeling. Het zal honderden familiebedrijven direct op achterstand zetten maar in de nabije toekomst komen er waarschijnlijk duizenden familiebedrijven in de problemen. Dat is tegen de uitgangspunten van de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten: door schenking of vererving mag de continuïteit van de onderneming niet in gevaar komen. Het brengt dus veel familiebedrijven in een uiterst benarde positie met grote gevolgen voor de bedrijven, haar werknemers en de Nederlandse economie en samenleving.

Een BOR-discussie op feiten, niet op onderbuikgevoel

Misverstand 1. De BOR dient alleen de grote familiebedrijven: de BOR is ingevoerd om alle familiebedrijven, van klein tot groot, te helpen bij de continuïteit van hun bedrijf. Sinds de allereerste BOR in 1958 was er geen discriminatie tussen kleine en grote familiebedrijven. De huidige BOR kent voor MKB bedrijven zelfs een volledige vrijstelling van de schenk-/erfbelasting, terwijl grote familiebedrijven een gedeeltelijke vrijstelling kennen. Het probleem van 'wel belasting betalen, geen geld ontvangen' geldt voor alle familiaaandeelhouders van familiebedrijven die hierdoor te maken hebben met een ongelijk speelveld ten opzichte van beursgenoteerde of private equity bedrijven.

Misverstand 2. Nederland heeft meer fiscale voordelen voor familiebedrijven dan andere landen: juist op het gebied van erf- en schenkbelasting bij bedrijfsoverdracht kent Nederland een minder gunstige regeling dan in omringende landen. Zo kennen Europese landen als Oostenrijk, Zweden en Italië überhaupt geen dergelijke belastingen, en krijg je als ondernemer in het VK een vrijstelling van 100%.

Misverstand 3. Familiaaandeelhouders kunnen toch ook (een klein deel van) hun aandelen doorverkopen?: ten onrechte wordt er vanuit gegaan dat een kleine familiaaandeelhouder zijn aandelen makkelijk kan verkopen en dat daarmee geen gevaar ontstaat voor de continuïteit van de onderneming. Niet voor niets wordt het een illiquide aandeel genoemd. Als een familielid dat al zou willen, is er een aanbiedingsplicht aan de overige aandeelhouders. Vaak is bij hen niet voldoende vermogen voorhanden. Jongere opvolgers kunnen gezien leeftijd en levensfase nog geen financiële reserves opbouwen. Daarnaast is het financieren van een belastingschuld in de praktijk schier onmogelijk.

Misverstand 4. De verwateringsregeling zorgt voor meer ongelijkheid: honderden familiebedrijven hebben een veelvoud aan individuele familiaaandeelhouders die een zeer beperkt percentage aan belang hebben. De correctie in het amendement zoals eind 2023 aangenomen zorgt dus voor een gelijk speelveld van talloze familiebedrijven en hun vele duizenden familieleden. Het in april 2024 door het kabinet gepresenteerde plan voor de mogelijke beperking van de BOR en DSR aanmerkelijk belang tot 'gewone' aandelen met een minimumbelang van 5% vanaf 1 januari 2026 heeft desastreuze gevolgen voor duizenden familiebedrijven in Nederland die individuele familiaaandeelhouders hebben met een belang kleiner dan 5% of dat binnen afzienbare tijd gaan krijgen.

⁸ [Wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956 in verband met aanpassingen in een aantal fiscale bedrijfsopvolgingsfaciliteiten \(Wet aanpassing fiscale bedrijfsopvolgingsfaciliteiten 2024\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Misverstand 5. Ook in andere landen van Europa kunnen niet alle familiebedrijven een beroep doen op de BOR: In Nederland is discussie of alle familiebedrijven gebruik zouden moeten kunnen maken van de BOR. Deze discussie spitst zich toe op familiebedrijven die veel aandeelhouders hebben met veelal elk een klein belang (minder dan 0,5%) maar waarbij de familie in totaal wel minimaal 25% van de aandelen in bezit heeft. In andere landen speelt deze discussie niet. Bovendien mag BOR wetgeving niet in strijd zijn met het gelijkheidsbeginsel en het anti discriminatie beginsel uit de grondwet. Als verwatering door succesvolle overdrachten over vele generaties leidt tot uitsluiting dan druist dat in tegen grondwettelijke bepalingen.

Misverstand 6. Uitvoeringsbezwaren maken recente aanpassen van de BOR onwenselijk: Met betrekking tot de uitvoering van de in 2023 aangenomen BOR voorstellen blijkt de Belastingdienst enkele beren op de weg te zien. Die bezwaren zijn evenwel goed te adresseren, zeker ten aanzien van de zogenoemde rollatormisbruik en bor-op-bor misbruik. Het amendement zorgt immers voor een verbetering voor de link naar familieverwantschap. Met andere woorden, de BOR wordt juist meer voor familiebedrijven en minder voor willekeurige beleggers (waarvoor de regeling helemaal niet is bedoeld). De bewijslast voor familieverwantschap ligt terecht bij het familielid en geeft geen extra werk voor de belastingdienst. Het is uitstekend te onderbouwen via modern stamboomonderzoek. De door de Belastingdienst beschreven risico's zijn goed weg te nemen of aanvaardbaar te beperken. De controleerbaarheid zal ook makkelijker worden.

Misverstand 7. Aandelen van familiebedrijven in box 3 zijn niet te controleren: een eventuele vermogensaanwasbelasting voor aandelen van familiebedrijven in box 3 zal in de praktijk juist leiden tot meer complexiteit. Het behandelen van aandelen in familiebedrijven als illiquide aandelen waarvoor een vermogenswinstbelasting geldt, zal juist leiden tot minder uitvoeringsdruk. Verlagen van de uitvoeringsdruk streeft ook de staatssecretaris na. De familiebedrijven pleiten er daarom voor om het oorspronkelijke voorstel van de staatssecretaris te handhaven om voor aandelen in familiebedrijven die in box 3 vallen een vermogenswinstbelasting toe te passen. Als alternatief kunnen zij voorstellen dat voor alle illiquide aandelen in box 3 een vermogenswinstbelasting geldt.

BIJLAGEN

Initiatiefnota

Initiatiefnota familiebedrijven (2021), Initiatiefnota van het lid Palland over familiebedrijven (35724) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

[Voorstel van wet van de leden Maatoug, Van der Lee en Nijboer houdende wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 en enige andere fiscale wetten in verband met het doen vervallen van enkele fiscale regelingen](#)

Onderzoeken

[De maatschappelijke bijdrage van familiebedrijven in beeld \(SEO, 2024\)](#)

[De fiscale positie van de directeur grootaandeelhouder \(Van den Dool c.s., 2023\)](#)

[Familiebedrijven in Nederland 2021-2022 \(CBS, 2023\)](#)

KPMG (2023), Global Family Business Tax Monitor 2023 | Meijburg & Co Tax & Legal

KPMG (2021), Gevaar van afschaffing bedrijfsopvolgingsregeling | Meijburg & Co Tax & Legal en

Microsoft PowerPoint - 20210402 KPMG onderzoek afschaffing BOR (meijburg.nl)

KPMG (2020), Microsoft PowerPoint - Europese bedrijfsopvolgingsregelingen; een vergelijking.pptx (meijburg.nl)

Artikelen FD

Experts worstelen met belastingvrijstelling bij bedrijfsopvolging (fd.nl)

'Grote familiebedrijven kwetsbaar zonder fiscale vrijstelling bij opvolging' (fd.nl)

Belastingvoordeel erfgenamen bedrijven opnieuw ter discussie (fd.nl)

Belastingaanslag bij opvolging schrikbeeld voor familiebedrijf (fd.nl)

Verantwoording: Dit white paper is opgesteld door FBNeD | Familiebedrijven Nederland samen met de grotere Nederlandse familiebedrijven. Voor vragen en meer informatie kunt u contact opnemen met Albert Jan Thomassen, directeur FBNeD, via thomassen@fbned.nl

Actuele indicatieve benchmark Europese landen door EY, juni 2023

Veel omringende landen heffen helemaal geen schenk-/erfbelasting (en hebben dus ook geen BOR nodig). De positie voor familiebedrijven ten aanzien van bedrijfsopvolging is in die landen gunstiger dan in Nederland.

Wat betekenen de kleuren?

Groen zijn de landen waar geen schenk- of erfbelasting bestaat ofwel een volledige vrijstelling.

Bij **lichtgroen, geel en oranje** is er wel schenk-/erfbelasting maar ook een BOR, die steeds soberder wordt naarmate je naar rood beweegt.

Rood betekent schenk-/erfbelasting en geen of een heel sobere BOR.

Indicatieve benchmark Europese landen door EY, juni 2023				
Land	Schenk-/ erfbelasting in de directe lijn	BOR	Toegangscriterium tot vrijstelling	Hoogte van de vrijstelling
Noorwegen	geen	niet nodig	niet nodig	niet nodig
Oostenrijk	geen	niet nodig	niet nodig	niet nodig
Tsjechië	geen	niet nodig	niet nodig	niet nodig
Zweden	geen	niet nodig	niet nodig	niet nodig
Malta	geen	niet nodig	niet nodig	niet nodig
Zwitserland	Geen federale heffing, soms lokale heffing	niet nodig	niet nodig	niet nodig
Portugal	Familie: 0%	bij familie niet nodig	niet nodig	niet nodig
Italië	Kinderen: 4%, per kind geldt een vrijstelling van EUR 1 miljoen	ja, fiscale indeplaatsstelling	Het bedrijf moet 5 jaar worden voortgezet.	100%
Verenigd Koninkrijk	20% schenkbelasting 40% erfbelasting	ja, <i>Business Property Relief</i>	Bezitsei van 2 jaar; er mag niet direct worden verkocht of ontbonden na verkrijging.	alleen voor nalatenschappen: niet-beursgenoteerd: 100% beursgenoteerd: 50%
Spanje	7,65-36,4%	ja	5% moet in handen zijn van het individu of 20% van de familie. De familie moet managementfuncties bekleden in de onderneming. Bepaalde beloningsvereisten. Moet gaan om economische activiteiten.	95-100%
Ierland	33%, per kind geldt een vrijstelling van EUR 335.000	ja, <i>Business Relief</i>	Bezitsei van 2 jaar bij nalatenschap of 5 jaar bij schenking. Voortzettingsei van 6 jaar. Er moet sprake zijn van 25% of meer van de stemrechten en 10% of meer van het aandelenkapitaal.	tot 90%
België	Kinderen: Brussel: 3-30% Vlaanderen: 3-55% Wallonië: 3-30%	ja	Verschillen per regio. In Vlaanderen moet het gaan om economische activiteiten en moeten de aandelen voor 50% in de handen van 1 familie zijn of voor 70% in de handen van 2 families. In Brussel gelden voorwaarden inzake bijdragen aan werkgelegenheid en investeringen en geldt een minimumaandeelhouderschap. In Wallonië geldt een voortzettingstermijn van 5 jaar, een inkrimpingsverbod en moet de erflater + partner minstens 10% belang hebben.	familiebedrijven: verlaging tarief naar 0-3%
Duitsland	Kinderen: 0-30%, per kind geldt een vrijstelling van EUR 400.000	ja	De activa moeten voor 5 jaar worden aangehouden voor 85% vrijstelling; 7 jaar voor 100% vrijstelling. De schenker/erflater moet een aandelenbelang houden van minstens 25%. Het is in bepaalde situaties mogelijk om belangen van verschillende individuen met elkaar te 'poolen' om aan het vereiste te voldoen dat 25% van de aandelen in bezit zijn van de schenker of erflater.	85%-100%, vanaf EUR 26M lagere vrijstelling; vanaf EUR 90M helemaal geen vrijstelling
Frankrijk	0-45%, per kind geldt een vrijstelling van EUR 100.000	ja, <i>dutrell pacts</i> voor bepaalde vennootschappen	Alleen voor ondernemingsactiviteiten. Bezits- en voortzettingsei. Eén van de opvolgers moet voor 3 jaren in het bestuur plaatsnemen. Er moet minstens 17% economisch belang en 34% van de stemrechten worden overgedragen.	75%
Nederland	Kinderen: 10-20%	ja	De bezitsei en de voortzettingsei. Moet gaan om ondernemingsvermogen. In tegenstelling tot andere landen wordt slechts gekeken naar individueel bezit en niet naar familiebezit.	83%
Luxemburg	Kinderen: 0-16% Voor kinderen wordt pas geheven boven de nominale waarde van de aandelen	nee	Niet nodig voor zover het de nominale waarde van aandelen betreft.	niet nodig voor zover het de nominale waarde van aandelen betreft
Polen	Kinderen: 0-7%	beperkt	Melding bij Belastingdienst; eenmanszaak moet ten minste twee jaar worden geëxploiteerd.	Alleen voor eenmanszaken
Griekenland	Kinderen: 0-10%	nee, soms vrijstelling vastgoed	n.v.t.	n.v.t.
Finland	Kinderen: 7-19%	nee, wel uitstel van betaling en advies van overheid	n.v.t.	n.v.t.
IJsland	10%	nee	n.v.t.	n.v.t.
Denemarken	Kinderen: 15%	ja	Dienstbetrekkingsei indien wordt overgenomen door een werknemer (non-familiair). Alleen voor ondernemingsvermogen.	verlaging tarief naar 15% (voor kinderen per saldo geen voordeel)

